

חלק האגדה

ברייחא סוכה דף כה עמוד א--העוסק במצוה פסוד מן המצוה מהכא נפקא, דתניא: ויהי אנשים אשר היו שמאים לנפש אדם וכר' אותם אנשים מי היו? נושאי ארנו של יוסף היו, דברי רבי יוסי הגלילי, רבי עקיבא אומר: מישאל ואלצפן היו שהיו עוסקין בנדב ואביהוא.

(ר"ע) -- מיתת נדב ואביהו היתה קטסטרופה--כשליש מהכהונה, שהם "עם קדוש" ונשארו רק אהרן (ומשה?) ואלעזר ואיתמר. ממש מעשה אבות סימן לבנים, שנשרפו כשליש מעם ישראל בשואה

(רי"ג)--בשמות רבה פר' כ ד"ה יט: מנין היה משה יודע היכן היה יוסף קבור... התחיל משה צוות: יוסף יוסף, הגיע השעה שאמרת "פקוד יפקוד אלקים אתכם". מיד נתנדנד הארון ונטלו משה וחיו עצמותיו של יוסף מחזירין עמהם במדבר מ' שנה, א"ל הקב"ה: "...בזכות עצמותיו הם עושים פסח קטן."

diff'ce betw R. Akiva/R. Yosi Hagl: incident leads to tragic negation of ר"ג bec of procupp'n w results of catastrophe; hence--ר"ג as consol'n prize. רי"ג = רי"ג leads to happy concl'n tht even tho no ר"ג, still lucky: ר"ג. Pract'y, same result; bt vast diff'ce in hw percvd

לפי המהר"ל (גבורת ה' פל"ח): יש חילוק בין פ"ר (=פסח ראשון) לפ"ש (=פסח שני): פ"ר הוא ענין כלל ישראל, והעבודה של פ"ר היא עבודת הכלל שהקב"ה מולך עליהם אפ' כשהם בטומאה וכשאינם ראויים לזה, ואינם צריכים הכנה, אבל פ"ש היא עבודת היחיד שהקב"ה הוא לאלקים ליחיד רק כשמכין את עצמו לזה והוא בטהרה.

ולפיכך, מצווה שבאה עקב צרת הכלל, החובה המוטלת על היחיד לקיים מסרת חייו כעובד ה' היא כמשא וכעול לעשות פ"ש במקום פ"ר. אבל מי שאינו יכול לקיים פ"ר מחמת התמסרותו לאהבה ישנה, למי שהיה קשור לו בעבר וחייב לו כבוד וטובה על העבר, כיוסף הצדיק, הדיון של עובדמה"מ אינו כעין משא או חובה שהוטלה עליו, אלא כדברי המדרש, "בזכות עצמותיו הם עושים פסח קטן". לא כאדם המתאנח שאין לו מצוות הכלל ולא נשארה לו על-כאחו רק מצוות היחיד, אלא כמי שמנצח שאשר לו שעל-ידו נוכל לקיים מצווה יקרה זו של היחיד, היא מצוות פ"ש.

Thus, there are 2 ways of approaching the conflicts that invariably afflict and complicate the Torah life (& עובדמה"מ is a classic case of halakhic conflict): as a necessary confrontation in which we concede that the כלל /community is the loser (=ר"ג) & try t save whatever we can by and for individuals (=פ"ש); or--by joyously appreciat'g that at least we can individually (=פ"ש) continue on path of מצוות

For ר"ע the death of נדב ואביהו was paradigm of his contemporary tragedy--and those to come.
For רי"ג the עצמות יוסף represented the acme of lylalty, & thrfore

Why did R. Akv choose his model for עובדמה"מ, and R. Yosi Hgl his? Perhaps **biograph'i** reasons--

שני הלימודים על עובדמה"מ, מריה"ג ור"ע, אם כי אין נ"מ ביניהם להלכה, יש חילוק דב ביניהם לגבי גס ההשקפה העולה מדבריהם וגם מתולדות חייהם. ענין ההשקפה:

ר"ע תמך בבר-כוכבא והמרד נגד מלכות הרשעה, עד נהרג בקדושה"ש גוע במלחמה ונכשל במשיחיותו של בר כוכבא. ראה ברעה שהגיעה לעמו ולא הצליח להצילם, והוא הוא שהוציא דין עובדמה"מ ממיתת נדב ואביהו, מהסרגדיה של כליון שליש העם הקודש, והחובה המוטלת על האזניים המוצלים מן האש לשחזר חייהם בדרך התורה, ואם אין כח בכלל ישראל כציבור, מוכרח כל יחיד לעשות כמיטב יכולתו. והצלה פורתא מוטב מכלום. וזה שימש כדגם לעוסק במצוות שאם כי פסוד מפ"ר, חייב לכה"פ בפ"ש.

ריה"ג, שהיה אמנם בן-דורו של ר"ע ובר-פלוגתא שלו בהלכה, גם הוא חי בתקופה מזעזעת זו. אבל הבדל אחד היה בינו לבין ר"ע. ר"ע הרגיש כאב הציבור, הרבים, והקריב חייו על מזבח הכלל, אבל בחייו הפרטיים היה מאוד מאושר, ופרשת גדולת רחל אשתו ידועה לכל. ואילו אין לנו שום ידיעה על עמדת ריה"ג כלפי רומי או איוושהי השתתפות במלחמה שנערכה אז, אבל יש לנו ידיעות על חייו הפרטיים. מפורסם היה בענוותנותו, ורחש כבוד גדול לעמיתיו ובפרט לר"ע לר"ט ושניהם העריצוהו עד מאוד. אבל-גורלו המשפחתי היה מר מאוד.

בבראשית רבה (וילנא) פרשה יז-ג מסופר: אעשה לו עזר כנגדו, אם זכה עזר ואם לאו כנגדו, אמר רבי יהושע בר נחמיה, "אם זכה כאשתו של רבי חנינא בר חכניאי, ואם לאו כאשתו של רבי יוסי הגלילי! אשתו שהייתה בת אחותו הייתה אשה רעה שביצתה אותו בפני תלמידיו, עד שיעצו לו לגרשה, אבל הוא התלונן שיש לה עליו כתובה יקרה ואין לו כסף לשלמה. וסוף הסיפור מובא בירושלמי (כתובות פ"א ה"ג) שרבי אלעזר בן עזריה שהיה עשיר נתן לו הכסף לשלם דמי כתובתו. אחרי הגירושין, הלכה ונישאת לשומר העיר שירד מנכסיו ונתעוור והיה חזר על הפתחים והיא הוליכה אותו--וללא הצלחה. כאשר ריה"ג שמע איך הם מתבזים בשוק,

נתן להם בית וסיפק להם מזונותיהם לכל משך חייהם. ועל זה אמרו רז"ל, "כשם שאדם חס על כבוד אלמנתו כך חס על כבוד גרושתו, דא'... רבי לעזר, מבשרך לא תתעלם זו גרושתו". ולמדו זה מריוח"ג.

ומידה זו של נאמנותו והתמסרותו ליחידים—loyalty—אפיינה אותו כאדם עדין ורגיש לכבוד היחיד. ועל כן אין פלא שהוא בחר ביחסו של משה רבנו ליוסף הצדיק כסמל למצווה שעובדמה"מ.

מה ההבדל בין שתי הגישות האלה? שהתגובה לסוגיה ואסון היא אמנם מצווה גדולה, אבל סופה שהיא דוחה את הפסח ואין לו אלא לקיים פ"ש, וזהו מקור הדין של עובדמה"מ.

Lesson for us? Many contemp'y Jews come to Yidd't from one of 2 perspectives. Some: from "lachrymose" histry, Holocaust, expnce of nat'l cataclysms. This→ isolat'n of blvrs into own corner, save what can b savd, evn if despair of כלל—cancel out פ"ר & work on ש"פ as last resort. נדב
ואב"הוא, collapse of Br Kokhba & J indep'ce, anti-Sem'm & Shoa→concentr on indivls...

Other way= an inchoate, deep, metaphysical yearning ;memory of grt indivls; loylty t immortl role-models→apprec'n of role of כלל & grattude tht evn when כלל fails, indivls can work & grow & eventually build up the כלל to former eminence. No despair of כלל; work on indivls t rebuild

These=the ways of ר"י & ר"ח, respectively.

Some of us try the way of ר"ח; others of us--& I include myself in this group—feel more in consonance w ר"י.